

STUDIA
NEURO
NIE
TYPOWE

PRZEWODNIK
dla pracowników
uczelni wyższych
materiały zebrane

// Twoje założenia
są twoimi oknami
na świat.
Wyszoruj je
od czasu do czasu,
inaczej nie przejdzie
światło.

Isaac Asimov *

- * Zmarły w 1992 roku w Nowym Jorku amerykański pisarz i profesor biochemii. Prezes American Humanist Association oraz wieloletni członek i prezes Mensy. Jego imieniem nazwana została asteroida (5020) Asimov.

spis treści

Studia – okres burzy i naporu?	2
Co to jest ASD – informacje na start	3
Dziekanat – serce uczelni	4
Charakterystyka studentów z ASD	5
Specyficzne potrzeby edukacyjne	7
Organizacja egzaminów i zaliczeń	10
Historie autentyczne	11
Przyjazna uczelnia	13
Słowniczek	14

Przewodnik powstał jako efekt innowacji społecznej Fundacji Aktywnych FURIA pt.: „TŁUMACZ/ADWOKAT SPOŁECZNY – ASYSTENT OSOBY z ASD”. Innowacja realizowana była w ramach projektu: „Przepis na wielkopolską innowację społeczną – usługi opiekuńcze dla osób zależnych”, którego celem było: wsparcie rozwoju innowacyjnych rozwiązań, które przyczynią się do skuteczniejszego i efektywniejszego niwelowania problemów społecznych związanych z zabezpieczeniem potrzeb osób zależnych.

Projekt realizowany był na zlecenie Ministerstwa Rozwoju w ramach IV Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działanie 4.1 Innowacje społeczne i współfinansowany ze środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dziękujemy za zaangażowanie i wsparcie: pracownikom Biura ds. Studentów z Niepełnosprawnościami UAM w Poznaniu, zespołowi Fundacji FIONA, wykładowcom i pracownikom uczelni wyższych oraz wszystkim osobom w spektrum, które zechciały podzielić się swoimi doświadczeniami.

Oprawa graficzna: Spółdzielnia Socjalna FURIA

Studia – okres burzy i naporu?

Dla każdego studenta moment rozpoczęcia studiów zalicza się do jednych z pierwszych wyzwań w okresie dorosłości. Tym większym wyzwaniem studia stają się dla tych, którzy nie z własnej winy są w stanie wpasować się w obowiązujący wzorzec, w tym dla coraz liczniejszej grupy studentów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (autism spectrum disorder, ASD). Jednym ze stojących przed takim studentem wyzwań jest zrozumienie tradycyjnego systemu uniwersyteckiego, jak również poznanie i stosowanie się do niepisanych zasad rządzących okresem studiowania. Brak gotowości, ale też racjonalnego wsparcia może spowodować rezygnację wbrew własnemu potencjałowi intelektualnemu i – w dalszej kolejności – postępujące wykluczenie społeczne.

Również od wykładowców i pracowników uczelni wyższej; od ich życzliwości, elastyczności i otwartości na różne potrzeby zależy uwolnienie potencjału studenta, który jak każdy człowiek ma marzenia i aspiracje. Studia to przecież nie tylko wyęźniona praca intelektualna, to również szansa na osiągnięcie świadomej dorosłości oraz osobisty rozwój. Tylko rozeznanie się w możliwościach i własnych potrzebach gwarantuje takim osobom sukces w postaci ich ukończenia.

Poniższa broszura ma na celu uczulić wykładowców i pracowników uczelni wyższej na konieczność odejścia od całkowicie tradycyjnego obrazu studenta, kierując swoją uwagę również na studentów, którzy jedynie z pozoru nie są w stanie podołać studenckiemu wyzwaniu. Przy niewielkiej ilości dobrej woli są oni jednak w stanie odnaleźć się w nowej sytuacji, rozwijać się i osiągać sukcesy.

Życzymy Państwu owocnej lektury. Żywimy nadzieję, że okaże się ona pomocna w codziennej pracy naukowo-dydaktycznej.

Weronika Miksza (FA FURIA, Niebieska-fala)

Co to jest ASD – informacje na start

Q Zaburzenia ze spektrum autyzmu (ASD), to ogólne określenie szczególnego podtypu całościowych zaburzeń rozwojowych bez różnicowania na autyzm i zespół Aspergera. Termin wszedł w życie wraz z wprowadzeniem najnowszej klasyfikacji Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego w 2013 r. i zacznie obowiązywać także z najnowszą klasyfikacją ICD-11.

Q Zespół Aspergera (ZA) jest to „łagodniejsza” odmiana autyzmu, w teorii charakteryzująca się obecnością specyficznych zainteresowań, problemami natury społecznej i komunikacyjnej, obecnością mniej lub bardziej widocznych stereotypii ruchowych, przywiązania do schematów i rytuałów, obecnością nadwrażliwości lub nadwrażliwości sensorycznej, charakteryzująca się mimowolnym odbieraniem zbyt wielu bodźców równocześnie, w konsekwencji - trudnościami z koncentracją.

Q Można też spotkać się z określeniem autyzm wysokofunkcjonujący (pol. WFA, wysokofunkcjonujący autyzm; ang. HFA, high-functioning autism). Nie jest to oficjalna jednostka kliniczna i nie należy utożsamiać tego terminu z ZA. Decydujące znaczenie w różnicowaniu WFA i ZA ma poziom rozwoju mowy werbalnej. Osoby z ASD o wysokim poziomie inteligencji, przejawiające istotne zaburzenia w rozwoju mowy lub całkowity jej brak, diagnozowane są jako WFA. Zachowanie komunikacyjnej funkcji mowy świadczy o ZA.

Q W nowych klasyfikacjach zrezygnowano z odróżniania autyzmu i zespołu Aspergera na rzecz kategorii “spektrum autyzmu”, co pokazuje szerokość i złożoność tego zjawiska. Zmiana ta budzi jednak wiele sprzeciwu, szczególnie wśród osób zdiagnozowanych, gdyż pojęcie zespołu Aspergera utrwaliło się i jest powszechnie stosowane.

Q Osoby z ZA często identyfikują się wyłącznie z tym określeniem i nie uważają się za osoby z autyzmem, dlatego w niniejszej broszurze posługujemy się tradycyjnym pojęciem zespół Aspergera.

Dziewkanat – serce uczelni

 Największym problem studentów z ASD są trudności społeczne i komunikacyjne. Objawy, jakie można u nich zaobserwować, są jednak bardzo różnorodne. Dlatego przychodzący do dziekanatu student ze spektrum może mówić bardzo mało albo bardzo dużo.

- może być nieśmiały i wycofany albo bardzo bezpośredni w kontaktach z pracownikami uczelni;
- może być lakoniczny w swoich wypowiedziach albo wręcz przeciwnie - chętnie opowiadać o nieistotnych detalach i zadawać wiele pytań;
- może mieć specyficzny sposób mówienia: zbyt szybki lub zbyt wolny, zbyt głośny lub zbyt cichy, może nierówno intonować, mieć problemy z wymową lub wypowiadać się w bardzo dokładny sposób, wręcz pedantycznie;
- może także sprawiać wrażenie osoby niekulturalnej ze względu na pomijanie przyjętych formuł grzecznościowych (np. "dzień dobry"), co jednak na ogół nie wynika z jego złej woli, lecz z trudności komunikacyjnych, z którymi się boryka.

 Większość studentów z ASD nie przejawia naturalnej asertywności, w związku z czym mogą zaciekle bronić swoich racji lub okazywać się nazbyt ulegli. Nie potrafią skutecznie walczyć o swoje prawa i adekwatnie komunikować własne potrzeby. Potrzebują życzliwego wsparcia ze strony pracowników uczelni. Mogą okazywać niecierpliwienie lub zdenerwowanie, które często może wynikać z niezrozumienia zasad funkcjonowania akademickiego systemu administracyjnego lub też z braku zaufania do informacji znalezionych w Internecie, czego powodem mogą być wcześniejsze złe doświadczenia. Potrzebują potwierdzenia, upewnienia się o słuszności przyjętego lub podpowiedzianego rozwiązania oraz poszczególnych składowych elementach dochodzenia do celu.

Aspoleczny?
NIE!
Selektywnie
towarzyski.

W sytuacji stresowej student z ASD często daje upust swoim silnym emocjom, których nie potrafi powstrzymać. Jego reakcja emocjonalna bywa nieadekwatna do sytuacji i przeważnie jest przesadna, zbyt intensywna, przyjmuje formę złości lub w innych przypadkach mutyzmu, czyli “zacięcia się” i braku możliwości dalszego prowadzenia interakcji społecznej.

W większości przypadków wszelkie komunikaty rozumiane są przez osoby z ASD dosłownie, więc żartowanie, używanie skrótów myślowych czy technicznego żargonu może sprawić, iż przekazywana informacja będzie absolutnie niezrozumiała. Mając świadomość własnych ograniczeń społecznych, niektórzy studenci ze spektrum przychodzą do dziekanatu z inną osobą pełniącą funkcję asystenta lub próbują załatwić poszczególne sprawy za ich pośrednictwem. Taka forma interakcji sprawia, że asystent jest w stanie “przetłumaczyć” uzyskiwane komunikaty na język bardziej zrozumiały dla osoby z ASD lub przekazać informację od niej w sytuacji, gdy ona sama nie potrafi tego zrobić.

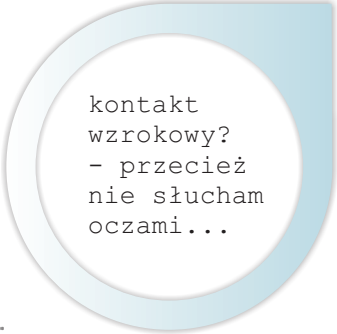
Nie należy zakładać, że student ze spektrum dowie się wszystkiego od swoich rówieśników, gdyż trudności komunikacyjne dotyczą również koleżanek i kolegów z roku czy grupy zajęciowej. Student taki oczekuje, iż uzyska w dziekanacie komplet informacji, których potrzebuje, bez pominięcia wiedzy uważanej za oczywistą.

Studenci z ASD mają skłonność do kontaktowania się z pracownikami uczelni i zadawania im pytań za pośrednictwem e-maila, gdyż czują się niepewnie, osobiście przychodząc do dziekanatu lub dzwoniąc.

Charakterystyka studentów z ASD

Osoby z ASD mają często trudności z wynotowaniem (wybraniem) kluczowych, najważniejszych informacji zawartych w wykładzie oraz z nadążaniem za tokiem myślenia wykładowcy – zwłaszcza kiedy wypowiedź jest nieliniowa lub nie jest podparta prezentacją strukturyzującą przekaz.

Studenci ze spektrum mają zazwyczaj trudności z utrzymywaniem właściwego kontaktu wzrokowego. Podczas rozmowy może ich cechować skłonność do rozpraszania się, niepatrzenia na rozmówcę lub patrzenia w sposób zbyt intensywny – co nie oznacza jednak, że nie przyswajają informacji. Część osób z ASD nie posiada takich trudności – dlatego nie należy nie traktować tej umiejętności jako decydującej o trafności lub nietrafności diagnozy o ASD.

kontakt
wzrokowy?
- przecież
nie słucham
oczami...

Osoby z ASD mają często trudności z wynotowaniem (wybraniem) kluczowych, najważniejszych informacji zawartych w wykładzie oraz z nadążaniem za tokiem myślenia wykładowcy – zwłaszcza kiedy wypowiedź jest nieliniowa lub nie jest podparta prezentacją strukturyzującą przekaz.

Problemy z interakcjami społecznymi mogą przejawiać się również w sytuacji dyżurów pracowników naukowych - student z ASD może obawiać się rozmowy w cztery oczy i unikać wejścia do gabinetu.

Osoby ze spektrum są również bardzo często przewrażliwione na kwestię punktualności, w związku z czym spóźnienie wykładowcy nawet o jedną minutę lub nawet chwilowa nieobecność podczas dyżuru może wywoływać u nich poczucie zawodu, złość i zniechęcenie.

Istnieją znaczące różnice w funkcjonowaniu studentów z ASD ze względu na ich płeć. Kobiety mają większą skłonność do reakcji emocjonalnych w postaci lęku czy płaczu. Są bardziej wycofane, uległe, bierne i skłonne do wtapienia się w otoczenie. Nie potrafią prosić o pomoc, a czasami zdarza im się wchodzić prowadzącemu w słowo lub wręcz przeciwnie – milczeć i wypowiadać się w sposób bardzo ograniczony. Z kolei mężczyźni zwracają na siebie uwagę, gdyż na ogół mówią dużo, zadają zbyt wiele pytań i mają skłonność do monologów. Sprawiają niekiedy wrażenie nadpobudliwych ze względu na inny niż u kobiet typ emocjonalności mogący przejawiać się nie tylko jako lęk, lecz także jako złość i podnoszenie głosu. Męski typ profil studenta z ASD jest łatwiejszy do zauważenia.

🕒 Student z ASD najczęściej nie chce przyznawać się do swoich trudności. Zwykle nie jest to spowodowane niechęcią z ich strony lub brakiem potrzeby wsparcia, lecz stresem związanym z wyjaśnieniem wykładowcy swoich potrzeb. Często osoby z ASD bardzo obawiają się stygmatyzacji.

Jeśli poznałeś jedną osobę z ASD – to poznałeś tylko jedną osobę z ASD.

Specyficzne potrzeby edukacyjne

Studenci z ASD ze względu na swoją neuronietypowość doświadczają specyficznych trudności edukacyjnych. Najczęstsze przeszkody w uczestnictwie studenta z ASD w zajęciach to:

- **brak czytelnej struktury zajęć oraz klarowności i liniowości wyводу** – brak wcześniejszej znajomości planu przebiegu zajęć oraz anegdoty, dygresje czy żarty wykładowców sprawiają, iż student z ASD odbiera informacje jako chaotyczne, zaś ich znaczenie staje się dla niego niezrozumiałe;
- **brak wsparcia wizualnego** – nieobecność prezentacji multimedialnej uniemożliwia studentom ze spektrum skuteczny powrót do toku wykładu, jeżeli się w nim zgubią;
- **brak konkretnych informacji o przedmiocie**, takich jak łatwo dostępny sylabus (informacje w systemie USOS nie są odbierane jako łatwo dostępne), konkretne dane odnośnie terminu i formy zaliczenia przedmiotu oraz aktualny adres mailowy do kontaktu z prowadzącym;
- **nadmiar bodźców oraz niekomfortowe warunki pracy** – np. hałas i zła akustyka sali czy niedobory powietrza lub silny zapach, ale również brak możliwości wyjścia z sali, aby przewietrzyć się, zjeść coś lub napić się (1,5 godziny trwania zajęć to dla wielu studentów z ASD zbyt długi czas, aby mogli nieustannie utrzymywać koncentrację);

Trzeba pamiętać, że ze względu na ochronę danych osobowych oraz wymogi etyczne wykładowca nie może wprost zapytać studenta o jego stan psychofizyczny ani tym bardziej domagać się tego typu informacji.

Dopóki student nie „zadeklaruje się” jako osoba z ASD w sposób dobrowolny (np. przy okazji dostarczenia dokumentów z biura ds. osób niepełnosprawnych na potrzeby Indywidualnej Organizacji Studiów), nie można mieć pewności co do przyczyny jego „specyficznego” zachowania. Nie oznacza to jednak, że nie można udzielić mu wsparcia, gdyż doświadcza on tych samych trudności, co studenci neurotypowi, tyle że w odmienny, często bardziej dotkliwy sposób. Rozwiązaniem tego problemu jest zachęcanie studentów do zadawania wszelkich możliwych pytań oraz zgłaszania swoich trudności edukacyjnych. Tym, co wykładowca zawsze może zrobić, jest dyskretne zadanie „problematycznemu” studentowi pytania: **„Jak mogę pomóc?”**.

Powszechnie wiadomo, że na skuteczność osoby w podejmowanych przez nią działaniach, zwłaszcza w kontekście społecznym, wpływają jej iloraz inteligencji (IQ) oraz inteligencja emocjonalna (EQ). Nowością jest natomiast uwzględnienie trzeciego elementu inteligencji dotyczącego radzenia sobie ze zmianami i przeciwnościami losu oraz zachowywania kontroli nad sytuacją w obliczu napotkanych trudności (AQ). Dopiero połączenie wszystkich trzech wymiarów inteligencji pozwala na osiągnięcie pełnego sukcesu.

SUKCES = IQ + EQ + AQ

Studenci z ASD często posiadają ponadprzeciętny iloraz inteligencji (IQ). Czasami miewają trudności w sferze emocjonalnej, chociaż w oswojonych i bezpiecznych sytuacjach potrafią radzić sobie ze swoimi emocjami całkiem nieźle (EQ). Tym, co sprawia im największe trudności, jest stawianie czoła problemom i adaptacja do nowych warunków (AQ – poniżej przeciętnej). Napotkanie przeszkody lub sytuacji niespodziewanej sprawia, iż przeżywane przez nich emocje uniemożliwiają samodzielne wykorzystanie ich potencjału intelektualnego. Przewyciężanie przeciwności bez mądrego wsparcia może zatem stanowić wyzwanie ponad ich siły.

Aby przeciwdziałać przynajmniej niektórym trudnościom studentów ze spektrum, warto zapoznać się i przeanalizować **wskazówki i zasady skutecznego komunikowania się ze studentem z ASD:**

- **Formułowanie jasnych komunikatów.** Dotyczy to przede wszystkim informacji technicznych lub organizacyjnych, takich jak konkretny adres e-mail, za pomocą którego można komunikować się z prowadzącym, oraz przewidywany czas odpowiedzi na wiadomość. W odniesieniu do treści merytorycznych warto dopytać studentów o to, czy przekaz był zrozumiały (np. na koniec zajęć), gdyż osoba ze spektrum raczej nie przyzna się sama, że potrzebuje dodatkowego wyjaśnienia.
- **Wizualizacja informacji.** Dla studentów z ASD przydatne są slajdy z najważniejszymi informacjami, które pomagają w strukturyzacji wiedzy przekazywanej ustnie. Ze względu na różne sposoby przyswajania informacji dla niektórych osób ze spektrum niezwykle cenne są również grafiki obrazujące omawiane treści i pobudzające wyobraźnię wzrokową.
- **Dostęp do informacji w Internecie.** Trudności społeczne sprawiają, że dla studentów z ASD łatwiejszą formą pozyskiwania informacji jest poszukiwanie ich w Internecie, nie zaś bezpośrednio od poszczególnych osób. Warto zatem zadbać, aby strony internetowe jednostek naukowych czy poszczególnych prowadzących przekazywały aktualne informacje, takie jak adresy e-mail czy godziny i miejsce dyżurów, w sposób prosty i konkretny. Osoba z ASD, która poprzez nieaktualne dane nie zdoła zrealizować swojego zadania (np. skontaktować się mailowo czy zastać go na dyżurze) straci zaufanie do źródła informacji i najprawdopodobniej nie podejmie dalszych prób kontaktu, nie będzie też poszukiwać informacji aktualnych u innych osób.

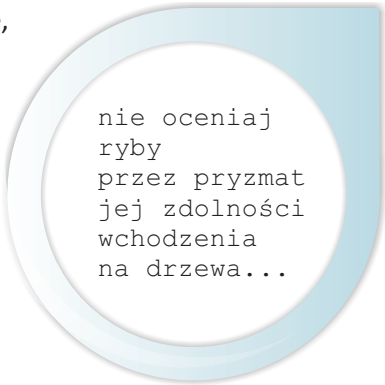
Szczególną sytuacją edukacyjną w przypadku osób ze spektrum jest praca w grupach. Wielu studentów z ASD znacznie lepiej funkcjonuje podczas pracy indywidualnej, nie potrafiąc oni ujawnić całości swojego potencjału przy współpracy z innymi studentami. Publiczne prezentowanie swojej pracy może być dla nich szczególnie trudne, w związku z czym nie zawsze są oni w stanie w pełni pokazać swoją wiedzę oraz przedstawić samych siebie w dobrym świetle.

Z tego powodu warto dać im możliwość zaprezentowania swojej pracy w różnorodny sposób adekwatny do ich możliwości i predyspozycji. Przykładowo – to, że student z ASD nie wziął czynnego udziału w przedstawianiu wyników pracy grupy projektowej, nie oznacza, że nie miał on znacznego wkładu w ich przygotowanie. Niezwykle cenne jest zatem, aby oceniać studentów ze spektrum na tle grupy adekwatnie do pracy włożonej przez nich w projekt nie tylko podczas jego ewaluacji, ale również na wszystkich etapach jego przygotowywania.

Organizacja egzaminów i zaliczeń

Na większości uczelni istnieje możliwość zmiany formy egzaminów lub ustalenia terminów zaliczeń indywidualnie. Zwykle potrzebna jest w tym celu Indywidualna Organizacja Studiów lub inne formalne rozwiązanie, które sprawia, że indywidualne rozwiązanie tych kwestii dla osoby z ASD jest zgodne z zasadami panującymi na danej uczelni. Najczęstszymi formami wsparcia są:

- zmiana formy zaliczenia lub egzaminu na pisemną lub ustną, zależnie od preferencji;
- przeprowadzenie egzaminu 1 na 1 lub w małej grupie (np. na dyżurze) takie rozwiązanie pozwala ograniczyć mimowolne “przejmowanie” stresu od spanikowanej i zestresowanej grupy, nawet przy dużym natężeniu zaliczeń;
- przedłużenie sesji egzaminacyjnej nawet o kilka miesięcy;
- **IOS** – Indywidualna Organizacja Studiów – może, choć nie musi obejmować zwolnienie z zajęć, umożliwia przesunięcie zaliczeń na następny rok akademicki oraz wskazanie przedmiotów “kłopotliwych”, które wymagają indywidualnej konsultacji z wykładowcą lub zaliczenia w innym terminie – zależnie od potrzeb i ustaleń z prodziekanem ds. studenckich.

nie oceniam
ryby
przez pryzmat
jej zdolności
wchodzenia
na drzewa...

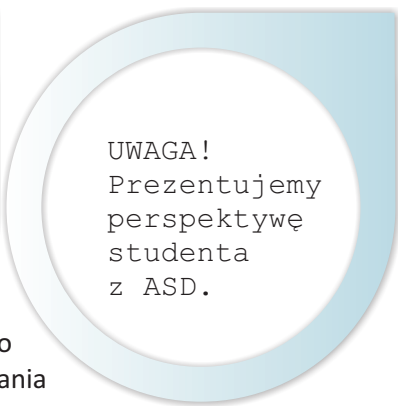
 Bardzo ważne jest, aby wszystkie strony rozumiały i pamiętały, że racjonalne wsparcie studenta nie powinno być postrzegane, realizowane jako taryfa ulgowa. Racjonalne wsparcie oznacza znalezienie takiego rozwiązania, które nie krzywdzi grupy. Przykładowo - możliwość wcześniejszego zaliczenia przedmiotu dla chętnych – zazwyczaj studenci neurotypowi mając sesję ciągłą, wykazują skłonność do przekładania terminu zaliczeń w obawie przed niezdaniem, „na ostatnią chwilę”, co doprowadza do nadmiernej kumulacji zaliczeń dla wszystkich studentów.

 Mając tradycyjną sesję zimową i letnią, warto pomyśleć o stałych terminach zerowych - np. zaraz po zakończeniu przedmiotu, czyli stosować rozwiązania znane z sesji ciągłej. Być może istnieje możliwość zaliczenia materiału etapami z pomocą tradycyjnych kolokwii lub platformy e-learningowej, np. Moodle.

 Bardzo często wyłącznie od dobrej woli i skutecznej, dwustronnej komunikacji potrzeb i zasad, uzależniona jest możliwość osiągnięcia tych samych wyników przy pomocy alternatywnych rozwiązań. Problemem studenta z ASD nie jest często niewiedza, lecz konieczność sprostania jednostronnym, niepodlegającym żadnej modyfikacji wymaganiom.

Historie autentyczne

 Studentka z ASD straciła stypendium na ostatnim roku z powodu wcześniejszej obrony. Podczas składania pracy w dziekanacie nie otrzymała sygnału, że utraci stypendium, jeśli obroni się wcześniej niż w czerwcu. Dowiedziała się o tym dopiero po obronie, ale było za późno. Doprowadziło to do wrywkowego szukania pomocy, także poza własnym Wydziałem, jednak bez powodzenia. W międzyczasie przeżyła potężny stres, co przyczyniło się do długotrwałego przeciążenia sensorycznego, pogorszenia stanu psychicznego i lęku przed jakąkolwiek stycznością ze stypendiami.

UWAGA!
Prezentujemy
perspektywę
studenta
z ASD.

- Osoba z ASD, nie mogąc dojść do porozumienia z Dziekanatem, poprosiła inną, bliską osobę o załatwienie swojej sprawy. Ta bez trudu odnajduje wspólny język z pracownikiem dziekanatu, załatwiając problem w kilka minut.
- Student z ASD miał trudność ze znalezieniem wspólnego języka z promotorem pracy dyplomowej. Lęk przed spotkaniem z nim był tak silny, że nie obronił pracy w terminie, odraczając też spotkania z promotorem. Konieczne było przedłużenie studiów o jeden rok, ale bez znaczącej zmiany. Postęp umożliwiła dopiero pomoc drugiej osoby, która zmieniła podejście do studenta, pozwoliła mu się przełamać i obronić pracę i uzyskać na egzaminie dyplomowym dobrą ocenę.
- Pewien pierwszoroczny student z ASD nie potrafił się przemóc, by przekroczyć próg nowej uczelni. Poziom lęku był tak wysoki, że nie zaczął uczęszczać na zajęcia. Impas trwał około pół roku. Jego lęk przed zmianą przełamany został dzięki pomocy drugiej osoby, która oprowadziła go po budynku.
- Student z ASD ma skłonność do podejmowania pochopnych decyzji pod wpływem emocjonalnego przeciążenia. Pewna studentka z ASD miała trudną sytuację rodzinną pod koniec roku oraz doświadczała zmęczenia związanego z intensywnym rokiem akademickim. Zanosiło się na kilka niezdanych egzaminów i osoba ta była już gotowa zrezygnować ze studiów, nie spodziewając się żadnej pomocy. Dopiero pokazanie studentce innych możliwości, umówiona przez rodzica rozmowa z pracownikiem biura ds. osób niepełnosprawnych i zapewnienie jej wsparcia pozwoliło jej odzyskać kontrolę nad sytuacją i szczęśliwie zaliczyć rok studiów we wrześniu.
- Studentka z ASD miała przedłożyć pismo do dziekanatu, na którym wymagany był podpis dziekana. Sprawne zebranie kompletu podpisów pozwoliłoby na szybkie załatwienie sprawy. Pracownik dziekanatu nie doprecyzował jednak, o którego dziekana chodzi, komunikując: „Pismo ma podpisać dziekan”. Student udał się więc do dziekana głównego, ale ten uświadomił go, że osobą upoważnioną do podpisu jest prodziekan ds. studenckich, który właśnie wyszedł na spotkanie. Zniechęcona osoba z ASD zrezygnowała ze złożenia pisma w ogóle. Barierą dezaktywującą stała się nieprecyzyjna komunikacja.

Student z ASD miał do przepisania ocenę z „Pierwszej pomocy” ze studiów I stopnia. Informacja o tym została jednak przekazana jedynie staroście, który umieścił ją na grupie na Facebooku, o której zainteresowany student nie wiedział. Nieświadomy zderzył się z problemem dopiero przy rozliczaniu roku. Student złożył komplet dokumentów, myśląc, że ma zaliczone wszystkie przedmioty i dowiedział się, że nie ma oceny z „Pierwszej pomocy”. Pracownik z dziekanatu odesłał go bez informacji, gdzie można rozwiązać ten problem. Odbijając się od drzwi do drzwi, zdenerwowany student trafił do prodziekana ds. studenckich, który ostatecznie wypisał mu odpowiedni dokument. Sytuacja ta była jednak bardzo stresogenna i zupełnie niepotrzebna.

Student z ASD otrzymał nieoficjalną drogą informację o planowanym przyznaniu nagrody na absolutorium. Niestety, stało się to kilka dni przed wydarzeniem, na które nie planował iść z przyczyn losowych. Nie chcąc zmieniać planów, zaczął szukać osoby, która mogłaby mu pomóc. Był odsyłany z różnych miejsc. W końcu usłyszał w sekretariacie, że nie dostanie nagrody, jeśli nie pojawi się na absolutorium lub nie zapłaci. Na skutek niezrozumienia tematu przez pracowników i samego studenta (który nie wiedział, dlaczego ma płacić za nagrodę), zniechęcony student nie pojawił się na absolutorium. Wystarczyło wysłać wcześniej oficjalną informację (np. drogą mailową), by nie stawiać studenta w niezręcznej sytuacji oraz nie zakładać, że wszyscy muszą pojawić się na nieobowiązkowym wydarzeniu.

Przyjazna uczelnia

Na większości uczelni funkcjonuje biuro ds. studentów z niepełnosprawnościami lub inna jednostka, która zajmuje się wspieraniem osób z niepełnosprawnościami, także osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. W takim biurze można otrzymać informacje na temat dostępnego na uczelni wsparcia i rozwiązań formalnych, które mogą pomóc osobom z ASD w studiowaniu. Zwykle nie jest przy tym konieczne, aby student posiadał orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Na wielu uczelniach studenci mogą również korzystać z różnych form konsultacji z psychologiem oraz warsztatów psychologicznych pomagających odnaleźć się w nowym środowisku.

Dobrze jest, gdy wykładowcy wiedzą, jakie możliwości oferuje ich uczelnia. Szczególnie opiekun roku powinien posiadać konieczne informacje i przy okazji spotkania z grupą wspomnieć o ofercie i ścieżce dotarcia do biura ds. studentów z niepełnosprawnościami, uczelnianego psychologa i innych jednostek uczelni.

Dla studenta z ASD bardzo ważne jest, aby dokładnie wskazać, gdzie i po co może się zgłosić. Warto pamiętać, że osoby z ASD niekoniecznie muszą być mistrzami w samodzielnym odnajdywaniu informacji i odróżnianiu rzeczy ważnych od mniej istotnych.

SŁOWNICZEK

Neuronietypowy – określenie przeciwstawne do neurotypowego, oznaczające odmienny styl poznawczy, konstrukcję układu nerwowego i mózgu. Najczęściej określenie to funkcjonuje w stosunku do osób z zaburzeniami z ASD.

Neurotypowy (NT) – określenie oznaczające człowieka o typowej konstrukcji mózgu oraz układu nerwowego. Jest to kontrast dla neuronietypowych osób z ASD.

ASD – autism spectrum disorder – angiłojęzyczne określenie zaburzeń ze spektrum autyzmu.

HFA – high-functioning autism – angielskie określenie wysokofunkcjonującego autyzmu stanowiącego dawniej umowną formę przejściową między autyzmem a zespołem Aspergera. Obecnie jest to część spektrum autyzmu. Polską wersją tego skrótu jest WFA.

IQ – iloraz inteligencji – reprezentacja potencjału intelektualnego. W kontekście tej broszury jest reprezentacją często ponadprzeciętnego potencjału intelektualnego studenta z autyzmem, pozwalającego mu na studiowanie na uczelni wyższej.

EQ – ang. emotional quotient – wskaźnik inteligencji emocjonalnej, której deficyt często przejawiają osoby z ASD. Z reguły iloraz inteligencji emocjonalnej u osoby neurotypowej jest przeciętny lub ponadprzeciętny, lecz obniżony u osoby z ASD.

AQ – ang. adversity quotient – stanowi wskaźnik opisujący jak człowiek reaguje i radzi sobie ze wszystkimi zmianami i wyzwaniami codziennego życia, od prozaicznych kłopotów po wielkie przeciwności losu. Termin ten został stworzony przez Paula Stoltza w 1997 roku w książce "Adversity Quotient: Turning Obstacles Into Opportunities". AQ jest jednym z prawdopodobnych wskaźników sukcesu osoby w życiu, a także jest przydatny do przewidywania postawy, poziomu stresu psychicznego, wytrwałości, zdolności uczenia się i reagowania na zmiany w środowisku.

Ponadto, skrót **AQ** – autism spectrum quotient – to również nazwa wskaźnika, zaproponowanego w teście prof. Barona Cohena, określająca stopień cech autystycznych. Na 50 punktów od 30 w górę należałoby rozważyć możliwość diagnozy pod kątem występowania zaburzeń ze spektrum autyzmu. Przeważająca większość osób z ASD uzyskuje w tym teście ponad 30 punktów.

Mózg
autystyczny
-
posiadający
specyficzny
system
operacyjny...

Jeśli poznałeś
jedną osobę
z ASD
- to poznałeś
tylko jedną
osobę z ASD.

Kontakt
wzrokowy?

Przecież
nie słucham
oczami...

NOTATKI

„TŁUMACZ/ADWOKAT SPOŁECZNY – ASYSTENT OSOBY z ASD”

AUTOR INNOWACJI:

Fundacja Aktywnych FURIA, 63-004 Tulce, ul. Narcyzowa 7
fundacja-furia.pl

PARTNERZY:

fundacja-fiona.org.pl

amu.edu.pl/studenci/studenci-z-niepełnosprawnościami

OPRAWA GRAFICZNA:

Spółdzielnia Socjalna FURIA, spoldzielnia-furia.pl

INKUBATOR:

Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej w Poznaniu – Lider, Partnerzy: Miasto Poznań,
Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe.

PARTNERZY:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
61-731 Poznań, ul. F. Nowowiejskiego 11

Miasto Poznań

61-841 Poznań, Pl. Kolegiacki 17

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe
afiliowane przy Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN
61-139 Poznań, ul. Jana Pawła II 10

Innowacja społeczna powstała w ramach realizacji projektu „Przepis na wielkopolską innowację społeczną – usługi opiekuńcze dla osób zależnych” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Rzeczpospolita
Polska

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Fundacja Aktywnych FURIA

NIEBIESKA-FALA

to serwis
informacyjno-publicystyczny działający
przy Fundacji Aktywnych FURIA,
który powstał z inicjatywy
młodych, wykształconych i aktywnych zawodowo
wolontariuszy FA FURIA, będących także
zdiagnozowanymi osobami z ASD.

Celem działalności Niebieskiej-Fali jest:
dostarczanie kompleksowej informacji na temat oferty
organizacji pozarządowych oraz instytucji pomocowych
dla osób z ASD i ich rodzin
oraz zagranicznych doniesień dotyczących ASD.

Nasza misja jest budowanie wizerunku osób ze spektrum
jako aktywnych, zdolnych do zdobycia wykształcenia
oraz podjęcia zatrudnienia
dostosowanego do ich potencjału i potrzeb ludzi.

Świadomi odrębności każdej z osób z ASD,
pragniemy nawiązywać kontakt z osobami z ASD,
aby dzielić się z nimi swoimi doświadczeniami
i wspierać ich w trudnych momentach.

Chcemy też pomagać rodzicom osób z ASD,
by zrozumieli wyzwania, przed jakimi mogą stanąć
ich dzieci z ASD i dać im nadzieję na odnalezienie
swojego miejsca w społeczeństwie.

Nasz projekt dedykujemy również wszystkim
zainteresowanym, aby móc przyczynić się
do wzrostu świadomości społecznej na temat autyzmu
i poszerzać horyzonty społeczeństwa.

Jesteśmy otwarci na nadsyłane teksty, pytania
i sugestie - we wszystkich sprawach prosimy o kontakt:

niebieska-fala@fundacja-furia.pl